



Naslov originala

Antonio Tabucchi

SOSTIENE PEREIRA:

Una testimonianza

Copyright © 1994, Antonio Tabucchi

Copyright © ovog izdanja *Dereta*, 2024

Antonio Tabuki

Pereira tvrdi da...

Jedno svedočenje

Prevod sa italijanskog

Ana Srbinović

Elizabet Vasiljević



dereta

1.

Pereira tvrdi da ga je upoznao jednog letnjeg dana. Bio je to predivan letnji dan, prozračan i obasjan suncem, a Lisabon je bleštao. Izgleda da je Pereira sedeo u redakciji, nije znao šta da radi, njegov direktor je bio na odmoru, on je lupao glavu kako da uredi kulturni dodatak, jer je *Lizboa* sad već imala kulturni dodatak koji su poverili njemu. A on, Pereira, razmišljao je o smrti. Tog divnog letnjeg dana, dok je atlantski povetarac milovao vrhove krošnji, sunce blistalo, a grad svetluca, doslovno svetluca pod njegovim prozorom kupajući se u plavetnilu, onom plavetnilu što se retko viđa, tvrdi Pereira, tako oštrom da je bezmalo ranjavalo oči, on se prepustio mislima o smrti. Zašto? To Pereira ne bi znao da kaže. Možda zato što je njegov otac, kada je on bio mali, držao agenciju za pogrebne usluge koja se zvala „Pereira la doloroza”, ili zato što je njegova žena pre samo nekoliko godina umrla od sušice, ili pak zato što je bio gojazan, patio od srca i imao visok pritisak i doktor mu je rekao da neće još dugo ako tako nastavi, tek, sušta je istina da je Pereira počeo da razmišlja o smrti, tvrdi. I slučajno, sasvim slučajno, počeo je da prelistava neki časopis. Bio je to književni časopis koji

je, međutim, imao i deo posvećen filozofiji. Jedan avangardni časopis, možda, u to Pereira nije bio sasvim siguran, čiji su saradnici većinom bili katolički orijentisani. I Pereira je bio katolik, ili se barem u tom trenutku osećao katolikom, dobrim katolikom, ali u jedno nikako nije mogao da poveruje – u vaskrsnuće tela. Što se pak duše tiče, to da, naravno, jer bio je siguran da u njemu postoji duša; ali njegovo telo, sve to meso koje je obmotavalo njegovu dušu, ma hajde, molim te, ono zacemento neće vaskrsnuti, uostalom, i zašto bi, pitao se Pereira. Sve to salo koje ga je svakodnevno pratilo, znoj, dah-tanje dok se penjao uz stepenice, zašto bi vaskrsli? Ne, njih Pereira više nije želeo, u nekom drugom životu, u večnosti, i nije želeo da veruje u vaskrsnuće tela. I tako, prelistavajući taj časopis, odsutno, iz dosade, tvrdi, naišao je na članak u kojem je pisalo: „Iz teze koja je odbranjena prošlog meseca na Lisabonskom univerzitetu objavljujemo deo koji govori o smrti. Autor je Frančesko Monteiro Rosi, koji je diplomirao filozofiju s najvišom ocenom, i uz nadu da će u budućnosti ponovo sarađivati sa nama, ovde prenosimo samo jedan deo njegovog eseja.”

Pereira tvrdi da je isprva rasejano čitao taj članak, koji nije imao ni naslov, a onda se nesvesno vratio na početak i prepisao jedan deo. Zašto je to uradio? Pereira nije u stanju da objasni. Možda zato što mu je taj avangardni katolički časopis išao na živce, možda zato što mu je tog dana bilo preko glave i avangarde i katoličanstva, premda se on sâm duboko u sebi osećao katolikom, a možda i zato što je u tom trenutku, tog predivnog lisabonskog leta, zbog te svoje telesine koja ga je pritiskala i mučila, mrzeo i samu pomisao na vaskrsnuće tela, tek, sušta je istina da je počeo da prepisuje članak, možda kako bi nakon toga mogao da baci časopis u korpu za otpatke.

Tvrđi da ga nije čitavog prepisao, prepisao je samo nekoliko redova, koji glase ovako i koje može da priloži kao dokaz: „Odnos koji na najdublji način i u najznačajnijoj meri odslikava naš osećaj postojanja jeste odnos između života i smrti, budući da je ograničenost naše egzistencije smrću od presudne važnosti za razumevanje i vrednovanje života.” Potom je uzeo telefonski imenik i promrmljao: Rosi, kakvo čudno ime, zasigurno nema više od jednog Rosija u imeniku, tvrdi da je okrenuo broj, jer se tog broja odlično seća, i sa druge strane žice začuo je glas koji je rekao: halo. Halo, rekao je Pereira, ovde *Ližboa*. A glas je rekao: da? Dakle, ovako, tvrdi da je kazao Pereira, *Ližboa* su lisabonske novine, osnovane su pre nekoliko meseci, ne znam da li ste ih videli, mi smo nezavisni i apolitični, međutim, verujemo u dušu, hoću da kažem, mi smo katolički orijentisani, nego, ja bih želeo da govorim sa gospodinom Monteirom Rosijem. Pereira tvrdi da je sa druge strane žice nekoliko trenutaka vladao tajac, a potom je glas rekao da je on Monteiro Rosi i da ne razmišlja baš preterano o duši. Sad je Pereira na trenutak začutao, jer mu se učinilo čudnim, tvrdi, da osoba koja je napisala tako značajne misli o smrti ne razmišlja o duši. Tad je pomislio da je posredi nesporazum, i to ga je odmah podsetilo na vaskrsnuće tela, što je inače bila njegova fiks-ideja, te je rekao da je čitao jedan članak Monteiro Rosija o smrti, a potom je rekao da ni on, Pereira, ne veruje u vaskrsnuće tela, ako je to ono što je gospodin Monteiro Rosi hteo da kaže. Sve u svemu, Pereira se upetljao, tvrdi, i to ga je naljutilo, naljutila ga je prvenstveno sopstvena glupost, jer kako mu je uopšte moglo pasti na pamet da telefonira nekom nepoznatom čoveku i da mu priča o tim osetljivim stvarima, štaviše, tako intimnim kao što su duša i vaskrsnuće tela. Pereira se pokajao, tvrdi, i u trenutku je čak pomislio

da spusti slušalicu, ali onda, ko zna zašto, smogao je snage da nastavi, i tako je rekao da se zove Pereira, profesor Pereira, da uređuje kulturnu stranicu *Ližboe*, i da je *Ližboa* za sada, naravno, samo večernji list, zapravo list koji se, prirodno, ne može takmičiti sa ostalim listovima u prestonici, ali on je siguran da će kad-tad prokrčiti sebi put, doduše, *Ližboa* se za sada prevashodno bavi mondenskom hronikom, no eto, sad su odlučili da uvedu kulturni dodatak, koji će izlaziti subotom, a redakcija još nije oformljena, i zbog toga su mu potrebni ljudi, a naročito jedan spoljni saradnik koji će imati stalnu rubriku.

Tvrđi Pereira da je gospodin Monteiro Rosi istog časa promrmljao da će još koliko danas doći u redakciju, čak je rekao da ga posao zanima, da ga svi poslovi zanimaju jer, znate kako je, trebalo bi da počne da radi, sad kada je završio studije i mora sam da se izdržava, ali Pereira mu je iz predostrožnosti rekao da u redakciju ne dolazi, ne još, za sada je bolje tako, bolje da se nađu negde drugde, da se sastanu u gradu. Tako je rekao, tvrdi, zato što nije želeo da jednog neznanca poziva u taj bedni sobičak u Ulici Rodriga da Fonseke, gde je zujao astmatični ventilator i gde se neprekidno osećao smrad od prženja jer je kućepaziteljka, jedna oštrokonđa koja je svakoga podozrivo gledala, neprestano nešto pržila. Osim toga, nije želeo da jedan neznanac vidi da je kulturna redakcija *Ližboe* zapravo samo on, Pereira, čovek koji se u tom kokošinjcju preznojavao od vrućine i stešnjenosti, i tako, sve u svemu, tvrdi Pereira, upitao ga je da li mogu da se nađu u gradu, a Monteiro Rosi mu je odgovorio: večeras će, na Trgu alegrija, biti slavlje, s pevanjem i gitarama, mene su pozvali da otpevam jednu napolitansku romansu, znate, ja sam polu-Italijan, ali ne govorim napolitanski, pa ipak, vlasnik mi je rezervisao sto u bašti, na njemu

će stajati kartica sa imenom Monteiro Rosi, šta mislite da se nađemo tamo? I Pereira je rekao da pristaje, tvrdi, spustio je slušalicu, obrisao znoj, a onda mu je pala na pamet genijalna ideja da pokrene jednu kratku rubriku koju će nazvati „Sećanja”, i pomislio je da je štampa već naredne subote, i tako, gotovo nesvesno, možda zato što je razmišljao o Italiji, napisao je naslov: *Pre dve godine umro je Luidi Pirandelo*. A onda, ispod, napisao je podnaslov: „Veliki dramaturg predstavio je Lisabonu svoj komad *San, a možda i nije*”.

Bio je dvadeset peti juli hiljadu devetsto trideset osme, i Lisabon je treperio u plavetnilu povetarca sa Atlantika, tvrdi Pereira.

2.

Pereira tvrdi da se tog popodneva vreme promenilo. Atlantski povetarac iznenada je prestao da duva, sa okeana je doplovila gusta maglena zavesa, a grad je pritisla teška omorina. Pre nego što je izašao iz svoje kancelarije, Pereira je pogledao u termometar koji je kupio o sopstvenom trošku i okačio iza vrata. Pokazivao je trideset osam stepeni. Pereira je ugasio ventilator, na stepenicama je naleteo na kućepaziteljku, koja mu je rekla doviđenja, profesore Pereira, ponovo ga je zapahnuo smrad od prženja koji se širio predvorjem i napokon je izašao napolje. Ispred kapije su stajale pijačne tezge pored kojih su bila parkirana dva kamioneta Republikanske nacionalne garde. Pereira je znao da je na pijacama vladala napestost jer je samo dan ranije, u Alentežu, policija ubila seljaka koji je snabdevao pijace i koji je bio socijalista. Zbog toga je Republikanska nacionalna garda zauzela busiju ispred pijačnih kapija. Ali *Ližboa*, ili bolje reći zamenik direktora, nije imala hrabrosti da objavi tu vest, jer je direktor bio na odmoru, bio je u Busaku, gde je uživao u banji i svežem vazduhu, a ko je, uostalom, imao hrabrosti da objavi takvu jednu vest, da je jedan seljak socijalista izmasakriran u Alentežu, na svojim

kolima, i da je svojom krvlju isprskao dinje koje je prevezio? Naravno niko, jer je država ćutala, ništa joj drugo nije preostajalo, dok su, u međuvremenu, ljudi umirali, a policija je izigravala vlast. Pereira je počeo da se preznojava jer su ga ponovo obuzele misli o smrti. I pomislio je: ovaj grad zaudara na smrt, čitava Evropa zaudara na smrt.

Uputio se u kafe „Orhideja”, koji je bio na dva koraka odatle, odmah iza jevrejske mesare, i seo za jedan stočić, doduše unutra, jer je tu barem bilo ventilatora, dok se napolju nije moglo disati od sparine. Naručio je limunadu, otišao do toaleta, oprao ruke i lice, zamolio da mu donesu cigaru, zatražio večernje novine, i Manuel, konobar, doneo mu je upravo *Ližbou*. Nije ih video u pripremi tog dana, te je počeo da ih lista kao neke sasvim nepoznate novine. Na prvoj strani je pisalo: „Danas je iz Njujorka isplovila najluk-suznija jahta na svetu”. Pereira je piljio u taj naslov, a zatim je pogledao fotografiju. Na njoj je bila grupa ljudi sa slamnatim šeširima, u košuljama, koji su otvarali flaše šampanjca. Pereira je počeo da se preznojava, tvrdi, i ponovo je pomislio na vaskrsnuće tela. Da li je moguće da ću, ukoliko vaskrsnem, pomislio je, morati da budem u društvu sa ovim svetom sa slamnatim šeširima? I zamislio je sebe kako se s tim svetom sa jahte nalazi u nekoj bezimenoj luci večnosti. I večnost mu se, na trenutak, ukazala kao kakvo nepodnošljivo mesto, zastrto pokrovom teške omorine, gde je svet govorio engleski i nazdravljao uzvikujući: ou, ou! Pereira je naručio još jednu limunadu. Pomislio je da bi možda trebalo da ode kući i okupa se u hladnoj vodi, ili da možda pokuša da pronađe svog prijatelja paroha iz Crkve Merses, don Antonija, kod koga se pre nekoliko godina ispovedio, onda kad mu je umrla žena, i koga je posećivao jednom mesečno.

Pomislio je da je ipak bolje da poseti don Antonija, možda će mu koristiti.

Tako je i učinio. Pereira tvrdi da je tog puta zaboravio da plati. Digao se odsutno, ne razmišljajući, i jednostavno izašao, ostavivši na stolu novine i svoj šešir, možda zato što na toj vrućini nije imao nikakvu želju da ga stavi na glavu, ili zato što je to ličilo na njega, da zaboravlja stvari.

Otac Antonio je bio utučen, tvrdi Pereira. Imao je tamne podočnjake i delovao iscrpljeno, kao da nije ni trenuo. Pereira ga je upitao šta se dogodilo i otac Antonio mu je rekao: zar je moguće da ne znaš, izmasakrirali su jednog Alentežanina na njegovim zaprežnim kolima, svuda su štrajkovi, ovde, u gradu i van grada, ali u kom ti svetu živiš, ti, koji radiš u novinama, čuj, Pereira, mogao bi makar malo da se informišiš.

Pereira tvrdi da ga je taj kratki razgovor oneraspoložio, a posebno način na koji su se rastali. I sam se upitao: u kom to svetu ja živim? I pala mu je na pamet bizarna pomisao da on, možda, uopšte i ne živi, da je, u stvari, već mrtav. Otkako mu je umrla žena, on je živeo kao da je mrtav. Ili, bolje rečeno: nije ništa drugo radio osim što je razmišljao o smrti, o vaskrsnuću tela, u šta nije verovao, i o sličnim glupostima, to što je radio bilo je samo životarenje, imitacija života. I osetio je malaksalost, tvrdi Pereira. Uspeo je da se dovuče do najbliže tramvajske stanice i da uđe u tramvaj koji ga je povezao do Tereira do Paso. Dok se vozio, kroz prozor je gledao kako pored njega lagano promiče njegov Lisabon, gledao je Aveniju liberdade, s njenim predivnim zdanjima, a potom Trg Rosio, u engleskom stilu; izašao je na Tereiru do Paso i uzeo tramvaj koji se penjao do Tvrdave. Sišao je u visini Katedrale, budući da je stanovao u blizini, u Ulici saudad. Uz veliki napor, savladao je uzbrdicu koja je vodila

do njegove kuće. Pozvonio je kućepaziteljki jer ga je mrzelo da traži ključeve od kapije, i kućepaziteljka, koja mu je ujedno bila i kućna pomoćnica, došla je da mu otvori. Profesore Pereira, rekla je kućepaziteljka, ispržila sam vam šniclu za večeru. Pereira joj je zahvalio i polako se popeo uz stepenice, izvadio ključeve od kuće ispod otirača, gde ih je uvek držao, i ušao. U predsoblju je zastao pored biblioteke, gde je stajala slika njegove žene. Tu fotografiju je lično on snimio, hiljadu devetsto dvadeset sedme, tokom jednog izleta u Madrid, i u pozadini se ocrtavalo masivno zdanje Eskorijala. Oprosti ako sam malo zakasnio, rekao je Pereira.

Pereira tvrdi da je već neko vreme imao običaj da razgovara sa ženinom slikom. Pripovedao joj je šta je radio toga dana, poveravao joj svoje misli, tražio savete. Ne znam u kom to svetu živim, obratio se Pereira slici, to mi je rekao čak i otac Antonio, problem je u tome što ne prestajem da razmišljam o smrti, čini mi se da je čitav svet mrtav ili da će svakog časa umreti. A potom je Pereira pomislio na dete koje nikada nisu imali. On ga je zaista želeo, ali to nije mogao da traži od te krhke i napaćene žene, izmučene nesanicama, koja je provodila duge periode u sanatorijumu. I rastužio se. Jer da je sad imao sina, odraslog sina s kojim je mogao da sedi za stolom i razgovara, ne bi imao potrebu da razgovara sa ovom slikom koja je pripadala nekom dalekom putovanju, kojeg se gotovo više nije ni sećao. I rekao je: šta je, tu je, što je bio njegov uobičajeni pozdrav ženinoj slici. Potom je otišao u kuhinju, seo za sto i skinuo poklopac s tiganja u kojem je bila šnicla. Bila je već sasvim hladna, ali on nije imao volje da je podgreva. Uvek je jeo hladnu večeru, nikada ne podgrevajući ono što mu je kućepaziteljka pripremila. Večerao je na brzinu, otišao u kupatilo, oprao se ispod pazuha, promenio košulju, uzeo crnu kravatu i stavio

par kapi nekog španskog parfema koji je ostao na dnu bočice kupljene hiljadu devetsto dvadeset sedme u Madridu. Zatim je obukao sivi sako i izašao, uputivši se ka Trgu alegrija jer je već bilo devet sati, tvrdi Pereira.

Antonio Tabuki
PEREIRA
TVRDI DA...

Za izdavača
Dijana Dereta

Urednik
Kata Kaluđerović

Lektura i korektura
Vesna Crepuljarević

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-537-9

Tiraž
1000 primeraka

Beograd, 2024.

Izdavač / Štampa / Plasman: **DERETA doo**, Vladimira Rolovića 94a,
11030 Beograd, tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078, **www.dereta.rs**
KNJIŽARA DERETA, Knez Mihailova 46, Beograd, tel.: 011.26.27.934, 30.33.503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.131.1-31

ТАБУКИ, Антонио, 1943–2012

Pereira tvrdi da... : jedno svedočenje / Antonio Tabuki ; prevod sa italijanskog Ana Srbinović, Elizabet Vasiljević. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2024 (Beograd : Dereta). – 166 str. ; 21 cm

Prevod dela: Sostiene Pereira / Antonio Tabucchi. – Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-537-9

COBISS.SR-ID 139470089